Framgangsmåte for undersøkelsen

Ukom

NÅR RUSEN DEFINERER HELSEHJELPEN

Framgangsmåte for undersøkelsen

Publisert 23. juni 2026

ISBN 978-82-8465-048-7

Dette kapittelet beskriver hvordan Ukom gjennomførte undersøkelsen, inkludert utvalg av pasientforløp, innhenting og analyse av data samt kvalitetssikring av funn.

Utvalg av pasientforløp

Vi valgte tre pasientforløp som belyser ulike deler av LAR-behandlingen og overganger mellom kommunale tjenester, fastlege og spesialisthelsetjeneste, der det kan være risiko for pasientsikkerheten. Pasienter, pårørende og involverte tjenester er anonymisert.

Datainnsamling

I en innledende fase satte vi oss inn i fagfeltet gjennom relevant fag- og forskningslitteratur og offentlige rapporter, samt deltakelse på fagarenaer. Vi hospiterte også ved to ulike LAR-enheter.

Vi gjennomgikk 263 saker knyttet til rusmiddelproblematikk for å identifisere pasientforløp som kunne belyse temaet. Utvalget ble gjort med vekt på variasjon i alder, kjønn og geografi.

For de tre pasientforløpene innhentet vi opplysninger fra blant annet Statsforvalter, Statens helsetilsyn, Kriminalomsorgen, kommuner og sykehus, i tillegg til informasjon vi fikk fra pårørende og pasientene selv.

Vi gjennomførte intervjuer med i underkant av 50 personer, inkludert helsepersonell og ledere i kommune- og spesialisthelsetjeneste, samt brukere, pårørende og etterlatte. Vi hadde også dialog med relevante fagmiljø og bruker- og interesseorganisasjoner.

Som supplement til intervjuer og dokumentgjennomgang innhentet vi skriftlige innspill gjennom spørreundersøkelser og dialog på fagarenaer.

Vi gjennomførte en spørreundersøkelse rettet mot helsefaglige og sosialfaglige utdanninger om hvordan rusmiddelavhengighet blir vektlagt i utdanningene. I tillegg gjennomførte vi en spørreundersøkelse rettet mot LAR-poliklinikker og private tilbydere av rusbehandling med RHF-avtale. Undersøkelsen ble sendt til i underkant av 300 mottakere, og vi mottok 90 svar fra alle helseregioner.

Analyse og avgrensninger

Undersøkelsen omfatter et bredt og komplekst fagfelt. I denne rapporten har vi derfor avgrenset oss til pasientsikkerhetsrisiko knyttet til helsehjelp til personer med alvorlig rusmiddelavhengighet, med særlig vekt på overganger og samhandling mellom kommunale tjenester, fastlege, LAR og øvrig spesialisthelsetjeneste. Vi belyser både vurdering og oppstart av LAR og oppfølging av personer som er i LAR, der samtidig psykisk og somatisk sykdom og sosiale forhold ofte påvirker muligheten til å motta helhetlig hjelp.

Vi analyserte datagrunnlaget for å identifisere forhold som kan påvirke pasientsikkerheten. Analysene tok utgangspunkt i et systemperspektiv, blant annet ved bruk av Systems Engineering Initiative for Patient Safety (SEIPS). Vi sammenstilte informasjon på tvers av kilder og kartla pasientforløpene for å identifisere mønstre og fellestrekk.

Kvalitetssikring

Underveis hadde vi dialogmøter med relevante fagpersoner og fagmiljø, samt møter med yrkesforeninger, interesseorganisasjoner, akademia og Ukoms refleksjonspanel, for å drøfte og kvalitetssikre funn og problemforståelse. Informanter som er sitert i rapporten fikk anledning til å verifisere at sitater er gjengitt riktig.

Bruk av kunstig intelligens (KI)

Rapportens faglige innhold, dataanalyse, konklusjoner og råtekst er utarbeidet av medarbeidere i Ukom. I redigeringsfasen ble språkmodellen Microsoft Copilot (Microsoft, 2026) brukt til språkvask og språklige justeringer for å bedre lesbarheten. Verktøyet har ikke tilført nye data, analyser eller faglige vurderinger.

Statens undersøkelseskommisjon
for helse-og omsorgstjenesten

Postboks 225 Skøyen
0213 Oslo
E-post: post@ukom.no
Org nr: 921018924